

בדלתיים פתוחות

1

תהלוכת חג המולד עברה בשלום. כן, הנני מודה ומתוודה, כי גם אני, ודאי כמו רבים בינינו, התענינתי במשמעותו של טקס כביר זה בעיקר מן הצד המעשי של שמירת הסדר. אפילו העובדה הדמיונית-כמעט, שהמימשל הישראלי הוא הקובע סדרי המעבר בתהלוכה זו, והוא המודיע על ביטול או אי-ביטול רשיונות למשתתפיה, אפילו עובדה זו היתה שניה במעלה. ההרהור הראשון לאחר שתהלוכה זו עברה היה הרהור של רווחה; לא היו תקלות.

ודאי, אין להכחיש כי למקרא התיאורים שבעתונות על-אודות הפאטריארך שעבר בראש ועל הבישופים הצועדים אחריו, ועל מאות אנשי הכמורה במסע ועל שורות הנזירים ופרחי-הכהונה היוצאים לקראתם מן הכנסיה אל הככר – למקרא תיאור מסעם של צלמי-הקודש והאיקונין והמשמרות הישראליים לאורך הדרך, ידעת כי מיפגש זה בין תהלוכת שיאי-סמליה של הנצרות ובין שלטון יהודי בבית-לחם, בכיכר כנסיית-המולד, הוא דבר אשר רק הבהוב של טירוף גאוני במוחה של ההיסטוריה יכול היה להעלותו במציאות. כל זאת ידעת, ואף-על-פי-כן, לאחר כל אלה התרשמת יותר-מכל מן השורה הכתובה האומרת שהסדר לא הופרע וגם נסיון החבלה האחד שנעשה לא היה רציני. בכך הסתפקת, ואין להתבייש בכך. הצד המעשי היה גם הוא, כנראה, בעל משמעות מסויימת והוא החשוב לגביך. לפחות לפי שעה.

אמנם היו כמה עתונאים בעלי שאר-רוח שהפליגו על הצד העיוני שבמאורע זה. הפלגתם התבטאה בעיקר בלגלוג הדק והחריף שהם מתחו על זרותה המגושמת הצורמת של הנוכחות הצבאית היהודית אל מול התהלוכה הדתית שעיקרה בספירות אחרות. אין דבר, מאחר שהכל נסתיים בטוב אין הלגלוג הזה מפריע הרבה. אמנם הוא הקדים קצת להתבטא, ואולי אף בו יש מידת צרימה שלא זה זמנה, אלא שכך טיבו של ייצר וולגאריות צרופה המתחפשת ויוצאת באיצטלה של שאר-רוח. היא קופצת בראש ואין עצה, המשמרות היהודיים הוצבו לא כנגדה, אלא כנגד סכנות מוחשיות יותר. לא נורא.

2

איני יודע באיזו מידה היו המשמרות היהודים ונוכחות המפקדים הצבאיים של האיזור – שמילאו בכך חובה שהיא ממסורת התהלוכה – צורמים וזרים באותו מעמד. נוכחות יהודית זו לא נוצרה, כידוע,

לענין זה בלבד ויש לה רקע מסויים, כשם שגם התהלכה עם צלמי-הקודש הגיעה לא רק ממרחק קילומטרים מספר, אלא היא המשך של מסע ארוך למדי ובעל זכרונות לא-מעטים. תהלכה זו, הנוכחות היהודית אולי אינה זרה לה במידה שבעלי הלגלוג משערים. תהלכה זו של צלמי-איקונין ובישופים וכמרים ונזירים חתכה ועברה למעשה בתוך קורותיו של העם היהודי במשך מאות על מאות בשנים. קיסרים עלו וירדו, ממלכות קמו ונפלו, אך לארכם של הזמנים המתחלפים היתה תהלכה זו מאירה את קורות העם היהודי ואת נוכחותו באור מוקדי-אש ומטלטלת מעליו צלצלי פעמונים מבשרי צליבה חדשה ומערבבת את עשן-המדורות בריח הלבונה הדק והמתוק.

תהלכה נוצרית זו אולי אינה סותרת כל-כך את הנוכחות היהודית, לא בבית-לחם ולא במקומות אחרים. תהלכות אלו הן שאישרו את קשריהם של היהודים עם חבל-ארץ זה, פעמים יותר משהיהודים עצמם אישרו וידעו זאת. תהלכות אלו היו אחד הגורמים שקיימו את כוח זכרוננו של העם היהודי, פעמים יותר משהיהודים עצמם קיימו אותו, עד שכוח-זכרון זה וכוח אמונה יהודית זו נעשו אחד המופתים הגדולים של תולדות הרוח בעולם. מיפגש זה, כיום, בבית-לחם, בין מסע זה ובין המשמרות היהודיים המוצבים לארכו, הוא מנקודות-הצומת המשוות משמעות לסיפור הקורות ונוסכות בו, לפחות למראית-עין, את יסוד הבינה ומשפט-הצדק.

3

מבחינת עימות זה אין לנו, על אף הכל, רגש-נחיתות לא רק למקרא מאמרי לגלוג נוקב של עתונאים משלנו, אלא אף למקרא מאמרו של אותו איש-רוח אנגלי חריף וזורק מרה, אותו סקפטיקן פיקח ודק-הומור, הוא מאלקולם מאגרידז', שביקר בישראל ופירסם השבוע מאמר של רשמים ב"אופסרבר". הוא בא לכאן לרגל הכנת סרט טלביזיה, הכרוך בצילומי מקומות מנתיב חייו של ישו, ובמאמר הרהורי-אגב הוא מספר כיצד, תוך כדי עבודה, בעוד הוא משחר אחרי דרך חיי ישו על אדמות, היה חוזר ונתקל בנציגי הציבור היהודי שלא תפסו כיצד אין הוא מתעניין ב"בעיות" שלהם, ובעלי דרגות שונות של השלטון היהודי הצבאי, אשר ככל שלטון צבאי הוא קהה ומגושם, ומעורר בספקן המפוכח הזה קצת רתיעה וקצת בוז וקצת תמיהה כיצד עם פיקח ורוחני, כמו העם היהודי, הולך ונתפס למהות סרדיוטית זו.

בתוך השאר הוא משלב גם תמונת-הווי של רחוב ירושלמי ומספר כיצד שני צעירים ערבים נאסרים לפתע פתאום ומוסעים חיש בג'יפ משטרתי או צבאי, כשראשיהם נתונים בתוך עטיפות-שק שחורות, על-מנת שלא יראו את הדרך. למראה הדבר הזה היה לו רצון לרדוף אחרי הג'יפ ולקרוא בקול "לא ייתכן שתעשו כדברים האלה. כך עשו בברלין". הוא לא רץ, כמוכן, ולא צעק ואינני יודע, מתוך מאמרו אם הוא הוסף לדרוש ולחקור בשל מה אסרו את הצעירים הללו. ייתכן באמת שלא השאלות הענייניות חשובות כאן. ייתכן שקיום העולם כולו אינו שווה עוולה שנעשית לבשר ודם. אך כיוון שעל אף הכל

גם מאלקולם מאגרידז' מוסיף לחיות ולכתוב בעולם זה ואינו קורא כל הזמן שכך עשו גם בברלין, כיוון שכך, לא נבוש אפילו מלומר לו כי למקרא ידיעות על מאסרים שהמשרה, או שירות-הבטחון, עורכים בימים אלה אנו מרגישים לפעמים אפילו תחושת הקלה ורווחה, כרגש שהוא חש ודאי פעמים אחדות, שעה שסקוטלאנד-יארד היתה מצליחה לתפוס בלונדון או בסביבות מקום-מגוריו, אחת הכנופיות הרצחניות המסכנות מפעם לפעם את שלומו ושלומו הציבור. רצוננו אפילו להוסיף ולומר לו כי גם אחרי ג'יפ של סקוטלאנד-יארד יכול אדם לרוץ ולצעוק שכך עשו בברלין ואם אנשים אינם עושים זאת באנגליה הרי זה משום שעיקר ההבדל בין הסקוטלאנד-יארד ובין ברלין הוא לא בעובדת המאסר אל בעובדה שהאסיר מובא לפני בית דין ונשפט בפומבי על פשע שמייחסים לו. יכולים אנו אפילו ולומר כי זה שנים על שנים מטיחים בנו אשמות דמים וערעור יסודי המוסר בשאלות הנוגעות לא רק למקרי מאסר אלא לעצם זכות קיומנו כאן. כגון בשאלת הפליטים. שאלה זו אין לה באמת דוגמא לא בלונדון ולא בכל הקיסרות הבריטית ובשום מדינה שבעולם, שכן מדינות אחרות, במידה שהן גרמו לנדידת פליטי-מלחמה, קבעו ענין זה כעובדה בלי לעורר אפילו ערעורים של פורמאליות, לא כל שכן בעיות של יסודי מוסר. יכולים אנו לומר לו כי משום כך אין מדינה בעולם אשר פליטי-מלחמה יושבים סביבה זה עשרים שנה ואחיהם מסרבים לקבלם אף שהם-הם שגרמו מלחמה זו, ושבנו וחזרו עליה פעם שניה ושלישית. יכולים אנו להוסיף ולומר כי גם שעה שאנו מדברים עכשיו על הצורך החיוני ליישב יהודים במערב-הירדן אנו מדגישים, לנו לעצמנו, בכל לשון של הדגשה, כי עלינו לעשות זאת בלי לנשל אפילו ערבי אחד מאדמתו, אף כי ייתכן שבנקודה זו לא נוכל לעמוד בהתחייבות המוסרית בכל מאת האחוזים. כן, זאת יש לומר מראש. ייתכן שיהיה גם כאן מקרי נישול. אין אני אומר זאת בתוקף סמכות צבאית כלשהי, אלא על דעת עצמי אני מניח, כי אם נצטרך, מתוך כורח בטחון יהודי, להעביר קבוצת ערבים מסויימת ממקומה אל מקום אחר במדינה, נהיה מוכרחים לעשות זאת. כן, נעשה זאת אמנם לאחר מתן פיצויים מלאים ולאחר הבטחת מקורות-מחיה, אך נעשה זאת גם אם לא נפתור בכך את השאלה המוסרית של ניתוק אזרח מאדמתו. נעשה זאת כדרך שמדינה מעבירה איכר מנחלתו אל מקום אחר שעה שעליה לבנות מסילת-ברזל או לייסד מפעל שהוא לטובת הכלל. זאת נבצע ונדע כי על אף הכל וגם לאחר מעשה לא תהא תהלוכת דברי ימי ישראל נופלת לצדק, מכל תהלוכה אחרת, כולל מסעה של הנצרות.

כן, חמרנותה של הנוכחות היהודית, לעומת מסע חג-המולד בבית-לחם היא על אף הכל מדומה במקצת. אנו רואים כיצד התהלוכה נכנסת לכאן מתוך פרודור ארוך מאד ויחד עמה נכנס לכאן כל מה שכרוך בה במהלך קורותינו. מסדרונות ושערים נפתחים ואנו רואים גם מרחקים ורקע. אמנם כן, מידת צדק ומידת עוול אשר בכל מעשה ומעשה אינן משתנות על-ידי גידול המימדים שמסביב, אך אולם

בית-הדין שבו נערך המשפט בינינו ובין האומות נעשה על-ידי כך רחב יותר. פונה אל העבר ואל העתיד גם יחד. משפט זה אינו יכול להיערך אלא בדלתיים פתוחות. דלתיים אלו – עלינו להחזיק אותן תמיד פתוחות לרווחה, גם למעננו אנו. במידה שהמדיניות הרשמית שלנו מצטמצמת כיום בטיעון ליגאליסטי, שבו היא מצדיקה את נוכחותנו כאן, הריהי נאחזת ברובד שאינו מספיק, לא לגבי העולם ולא לגבינו. שום רגע בזמן ההווה אינו ממצה את הסיפור, ועלינו לזכור ולחוש גם את כלליותו כדי לדעת כי אף במקרה זה של תהלוכת חג-המולד, והמשמרות הצבאיים היהודיים לארכה, לא עימות זה הוא תמצית החזיון ולא העם היהודי הוא החייב לכבוש ראשו מפני השואלים לטעם הדברים וצידוקם.